

Töreboda kommun

Överlag var det eleverna i år 3 och 6 som bäst uppskattade skolmältiden, både när det gällde mat och miljö, men många positiva förändringar har skett bland eleverna sedan undersökningen 2010. De yngsta skoleleverna tyckte fortfarande bäst om skolmaten. Med åldern minskade andelen elever som tyckte att skolmaten ofta var god. Det var sammanlagt 51 % som tyckte att skolmaten var god minst 3 gånger i veckan. Det var också eleverna i år 3 som ofta tyckte att maten var fint upplagd (55 %) och ofta åt sig mätta (75 %). Eleverna i år 3 var fortfarande bäst på att äta grönsaker från salladsbuffén (89 %), men fler elever i både år 6 och 9 åt numera grönsaker. Eleverna i år 3 var oftast var nöjda med salladsbuffén (63 %). Tre fjärdedelar av eleverna i år 6 och 9 åt skollunch de flesta skoldagarna. För niondeklassarnas del hade en signifikant ökning skett med 18 %. När niondeklassarna inte åt skollunch avstod en tredjedel från att äta något.

Eleverna i år 6 var mest nöjda med skolrestaurangen som miljö (59 %). Det var 61 % av alla elever tyckte att den var trivsamt. Totalt sett tyckte 41 % av eleverna att skolrestaurangen luktade gott samt 46 % att den var ren och fräsch. Andelen elever i år 3 som tyckte att den var bullrig hade ökat signifikant, medan andelen som tyckte att det var trångt hade minskat. Endast ett fåtal elever upplevde att de fick sitta ensamma och äta fast de inte ville det, 2–12 % beroende på ålder. En ökning hade skett av andelen elever som tyckte att de hade gott om tid att äta. Fler elever var nöjda med måltidspersonalens bemötande, 48–73 %. Det var flest elever i år 6 som tyckte att de kunde påverka skolmältiden, 62 %.

En sammanräkning visar att andelen elever som hade ett bra helhetsintryck av skolmältiden ökat. Det var 58 % av eleverna i år 3, 57 % i år 6 och 31 % av eleverna i år 9 hade ett bra helhetsintryck.

Elevernas goda matvanor har förändrats i en positiv riktning, men fortfarande minskade de goda matvanorna som att äta frukt och frukost med åldern, medan de dåliga matvanorna ökade som att äta godis, chips och liknande. Läskdrickande var lika stort i alla åldrar.

Den här undersökningen har genomförts år 2010 och 2013 i Töreboda kommun. År 2010 valde man att dela ut enkäten till både elever och lärare i år 3, 6 och 9. År 2013 delades enkäten enbart ut till elever i år 3, 6 och 9.

Av de 257 elever som, enligt uppdragsgivarens uppgifter, totalt gick i de aktuella årskurserna, hade 233 elever från år 3, 6 och 9 svarat på enkäten. Från Älgårsskolan inkom inga enkäter. I diagram 64 visas antalet svar fördelat på de tre årskurserna. Fem elever hade antingen inte angett sitt kön eller årskurs. Andelen svarande elever var 91 %, vilket är ett mycket bra resultat. I bilaga 1 finns enkäten i sin helhet.

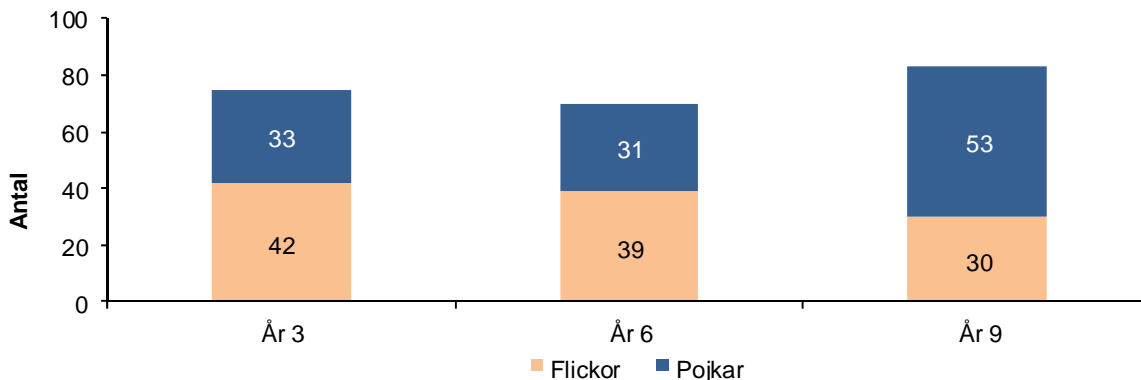

Diagram 64. Hur många flickor och pojkar som svarade på enkäten. Antal.

Vad tyckte eleverna om skollunchen? Hur ofta åt de av salladsbuffén och vad tyckte de bland annat om måltidspersonalens bemötande? Har det skett några förändringar sedan år 2010 och vilka i så fall? Det är några av de frågor som kommer att besvaras i det här kapitlet.

De flesta åt i skolan

Den första frågan som är angelägen att få svar på är hur många av eleverna i år 6 och 9 i grundskolan som vanligtvis åt skollunch. De kunde välja mellan svarsalternativen ”5 dagar”, ”4 dagar”, ”3 dagar”, ”2 dagar”, ”1 dag” och ”Sällan eller aldrig”. De flesta eleverna åt för det mesta skollunch. I diagram 65 visas andelen som svarat att de åt i skolrestaurangen 4–5 dagar i veckan fördelade på årskurs.

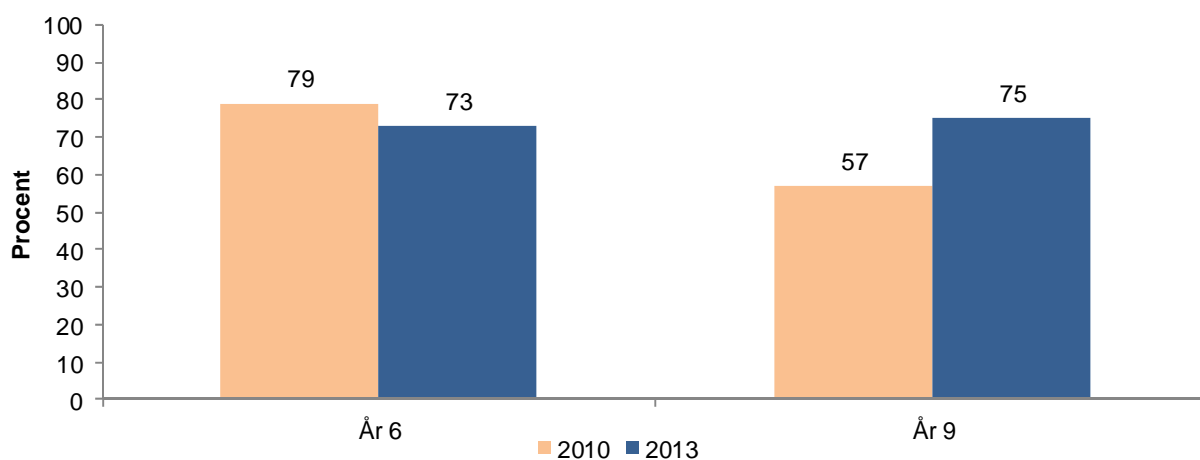

Diagram 65. Elever som ofta åt skollunch, år 6 och 9. Procent.

År 2013 var det en signifikant (statistiskt säkerställda skillnad) större andel elever i år 9 som åt skollunch 4–5 dagar i veckan än år 2010. Det var tre fjärdedelar av eleverna i år 6 och 9 som åt skollunch 4–5 dagar i veckan. Sammanlagt var det 17 elever i år 6 (18 elever år 2010) och 20 elever i år 9 (44 elever år 2010) som åt skollunch 3 dagar i veckan eller mer sällan. Det var en signifikant mindre andel flickor än pojkar som ofta åt skollunch.

Hur ordnade eleverna i år 9 sin lunch när de inte åt i skolrestaurangen? Eleverna fick ta ställning till fem olika svarsalternativ och de kunde markera flera svar, se diagram 66.

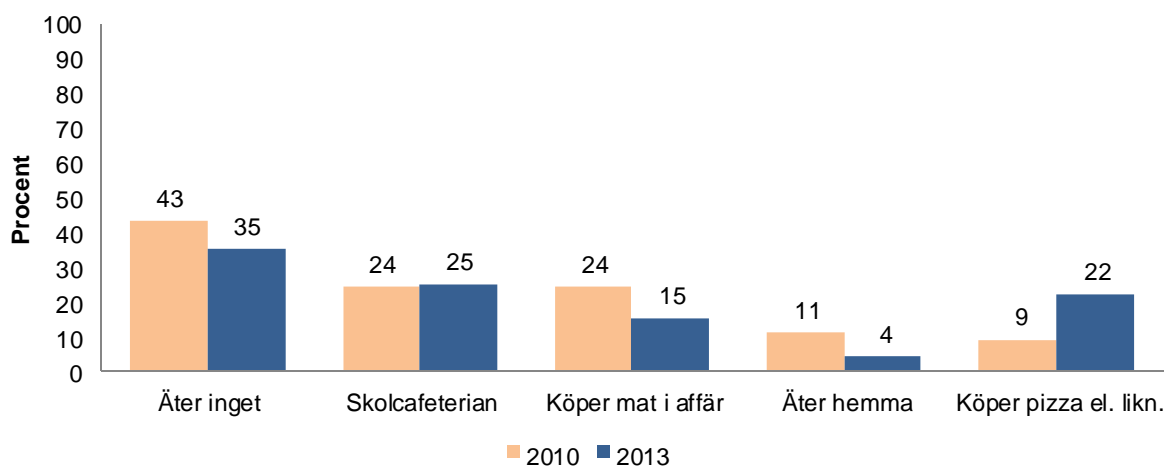

Diagram 66. Hur eleverna i år 9 ordnade lunchen när de inte åt i skolrestaurangen. Procent.

År 2013 hade andelen elever som inte åt något minskat jämfört med år 2010, men minskningen är inte signifikant. Det var en tredjedel av eleverna som inte åt något istället för skollunchen. En fjärdedel valde att äta något i skolcafeterian i stället och närmare en fjärdedel köpte pizza, hamburgare eller liknande.

De yngsta tyckte fortfarande bäst om skolmaten

De flesta eleverna åt alltså skollunch, men vad tyckte de om maten? Eleverna fick svara på hur ofta de tyckte att skolmaten smakade bra. De kunde svara "Alltid", "3–4 gånger i veckan", "1–2 gånger i veckan" eller "Aldrig". I diagram 67 visas hur många som tyckte att skolmaten ofta smakade bra, det vill säga alltid eller 3–4 gånger i veckan.

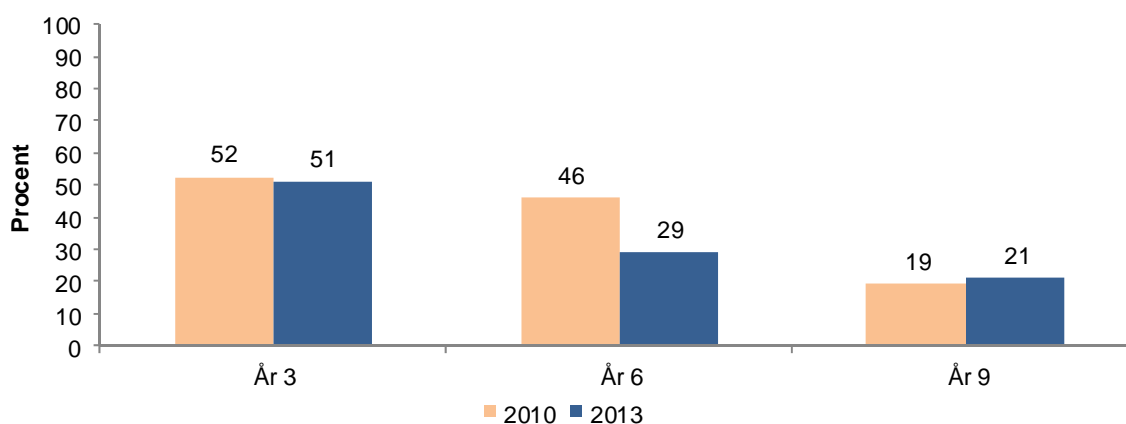

Diagram 67. Elever som ofta tyckte att skolmaten smakade bra. Procent.

Andelen som tyckte att skolmaten ofta smakade bra minskade för varje årskurs. Drygt hälften av eleverna i år 3 tyckte att skolmaten ofta smakade bra och en femtedel av eleverna i år 9 tyckte det. Den största skillnaden (signifikant) fanns i år 6 och mellan undersökningstillfällena år 2010 och 2013. År 2010 var det 46 % som tyckte att skolmaten ofta smakade bra och år 2013 hade siffran sjunkit till 29 %.

Alla elever fick ta ställning till två påståenden om skolmaten; om den var fint upplagd och såg god ut samt om de åt sig mätta. Också här kunde de svara "Alltid", "3–4 gånger i veckan", "1–2 gånger i veckan" eller "Aldrig". Svaren visade signifikanta skillnader mellan eleverna i de olika årskurserna. För överskådlighetens skull visar diagram 68 och 69 andelen elever som svarat ofta, det vill säga "Alltid" eller "3–4 gånger i veckan".

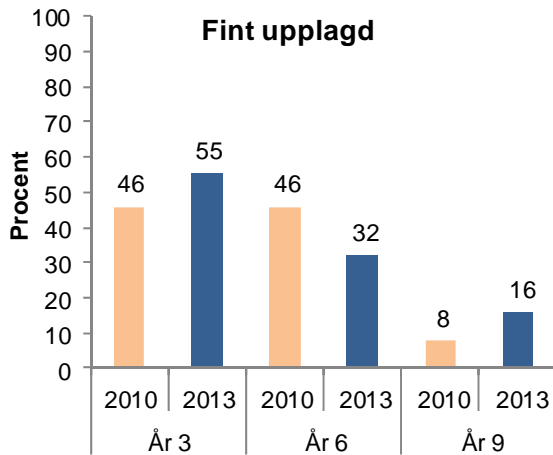

Diagram 68. Elever som ofta tyckte att maten var fint upplagd. Procent.

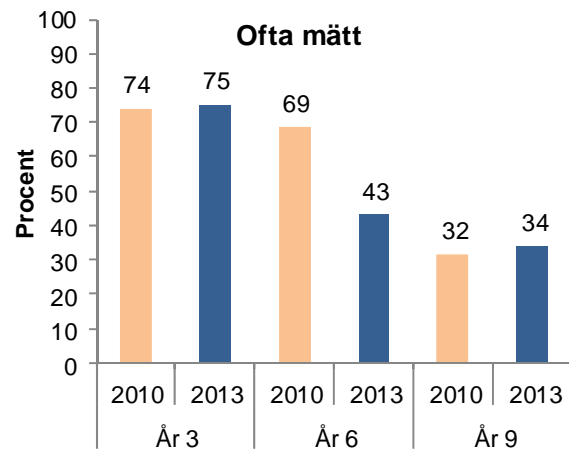

Diagram 69. Elever som ofta åt sig mätta. Procent.

När det gäller *matens uppläggning* var det fler i år 3 och år 9 som tyckte att maten ofta var fint upplagd, jämfört med år 2010. I år 6 hade andelen minskat. Siffrorna för år 6 och 9 är signifikanta. Det var drygt hälften av eleverna i år 3, en tredjedel av eleverna i år 6 och knappt en femtedel i år 9 som tyckte att maten var fint upplagd.

I år 3 tyckte tre fjärdedelar att de ofta *åt sig mätta*. Med åldern minskade andelen som ofta åt sig mätta och i år 9 var det en tredjedel som ofta åt sig mätta. Den enda förändringen mellan undersökningstillfällena var i år 6. År 2010 var det 69 % som ofta åt sig mätta och år 2013 var det 43 %. Dessa skillnader är signifikanta. Analysen visar också att det var signifikant färre flickor än pojkar som ofta åt sig mätta.

Treorna åt ofta grönsaker från salladsbuffén

I skolrestaurangerna finns en salladsbuffé där eleverna kan ta olika grönsaker till maten. Hur ofta åt eleverna grönsaker från salladsbuffén? De kunde även på den här frågan svara "Alltid", "3-4 gånger i veckan", "1-2 gånger i veckan" eller "Aldrig". I diagram 70 redovisas andelen som ofta åt av salladsbuffén, det vill säga 3-5 dagar i veckan.

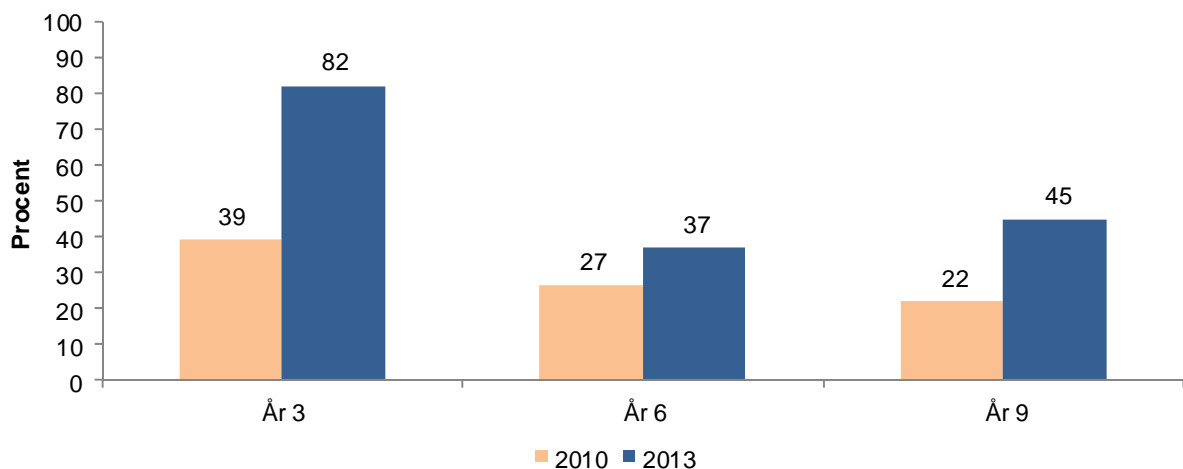

Diagram 70. Elever som ofta åt av salladsbuffén. Procent.

Det fanns signifikanta skillnader mellan undersökningstillfällena i alla årskurserna, se diagram 71. År 2010 var det 39 % av eleverna i år 3 som ofta åt grönsaker från salladsbuffén. År 2013 hade siffran ökat till 82 %. I år 6 hade andelen ökat från 27 % till 37 % och i år 9 hade andelen ökat från 22 % till 45 %. År 2010 var det fler pojkar än flickor som ofta åt grönsaker från salladsbuffén. De skillnaderna fanns inte år 2013.

Alla fick också svara på hur nöjda de var med salladsbuffén. De hade fem svarsalternativ att välja mellan: ”Mycket nöjd”, ”Nöjd”, ”Varken nöjd eller missnöjd”, ”Missnöjd” och ”Mycket missnöjd”, se diagram 71.

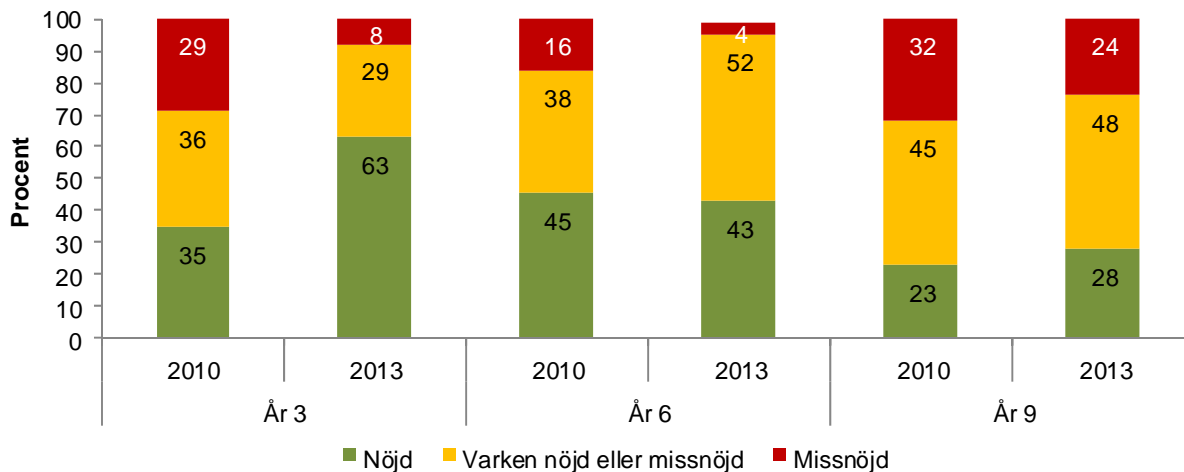

Diagram 71. Hur nöjda eleverna var med salladsbuffén. Procent.

Den största förändringen sedan undersökningen år 2010 är att många fler elever i år 3 var nöjda med salladsbuffén, 63 % jämfört med 36 %. Skillnaden är signifikant. För år 6 och 9 har inga större förändringar skett. Knappt hälften i år 6 och drygt en fjärdedel i år 9 var nöjda med salladsbuffén. Det fanns inga större skillnader mellan könen.

En majoritet uppskattade skolrestaurangen som miljö

I enkäten fanns flera frågor som handlade om miljön i skolrestaurangen och själva matsituationen. En fråga var om miljön som helhet. Eleverna kunde svara att de tyckte att miljön var ”Mycket bra”, ”Bra”, ”Varken bra eller dålig”, ”Dålig” eller ”Mycket dålig”, se diagram 72.

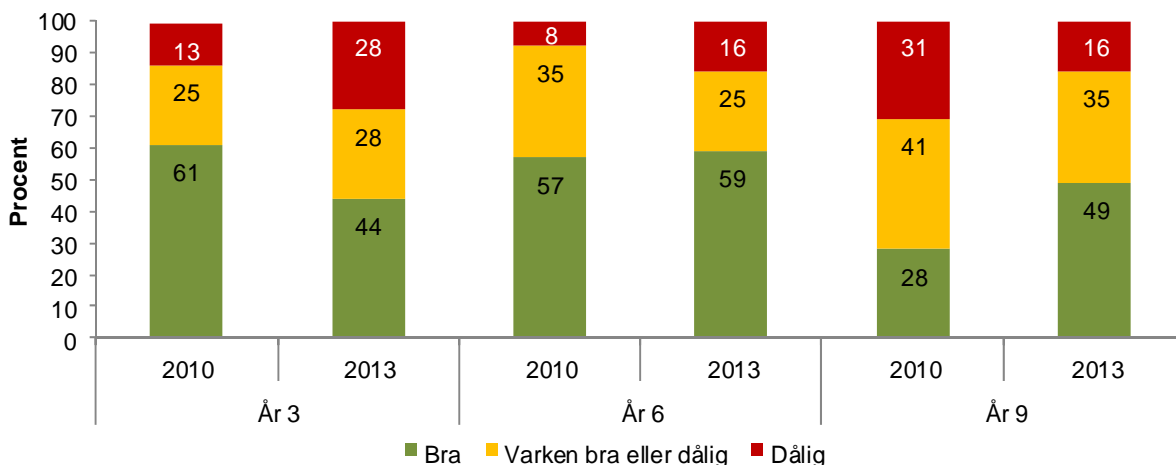

Diagram 72. Vad eleverna tyckte om miljön i skolrestaurangen. Procent.

Svaren visar signifikanta skillnader mellan år 3 och 9 vid de olika undersökningstillfällena. I år 3 hade andelen som tyckte att miljön var bra minskat och i år 9 hade andelen ökat signifikant. För år 6 var siffrorna så gott som oförändrade jämfört med de olika undersökningstillfällena. Det fanns inga större skillnader mellan könen. Ungefär hälften av eleverna tyckte alltså att miljön i skolrestaurangen var bra.

Eleverna fick också ta ställning till ytterligare påståenden om miljön i skolrestaurangen. Först följer resultaten av två påståenden om hur ofta eleverna fick sitta ensamma och äta, fast de inte ville och hur ofta de hade gott om tid att äta. För överskådlighetens skull visar diagram 73 och 74 andelen elever som svarat ”Alltid” eller ”3–4 gånger i veckan”.

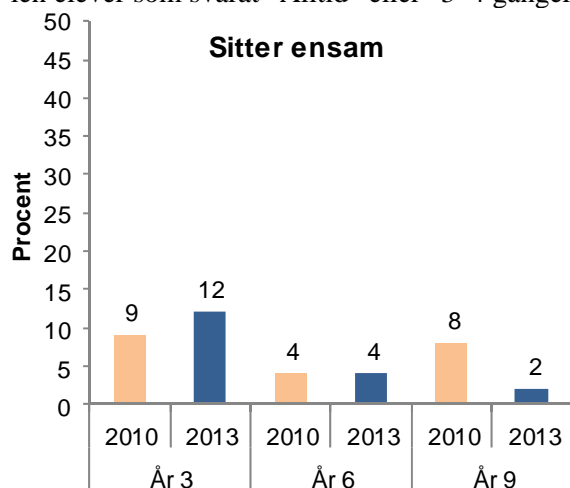

Diagram 73. Elever som ofta fick sitta ensamma och äta. Procent.

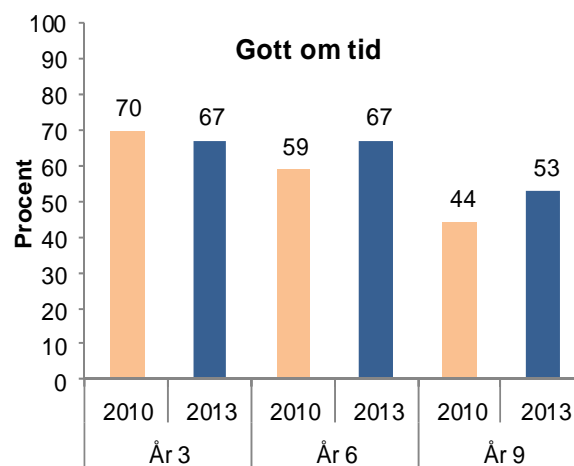

Diagram 74. Elever som ofta hade gott om tid att äta. Procent.

Det var överlag få elever som fick *sitta ensamma* och äta fast de inte ville det. I år 3 fick en något större andel elever jämfört med år 2010 sitta ensamma och äta. I år 6 hade inga förändringar skett och i år 9 var det färre elever som fick äta ensamma. Dessa skillnader är dock inte signifikanta. Totalt fick 14 elever ofta sitta ensamma fast de inte ville det.

Om eleverna tyckte att de har *gott om tid att äta* är både en schemafråga och en fråga om upplevelse. Vissa förändringar har skett sedan år 2010. Den enda signifikanta förändringen är att fler elever i år 9 tyckte att de hade gott om tid att äta. I år 3 och 6 tyckte två tredjedelar av eleverna och i år 9 tyckte hälften av eleverna att de hade gott om tid att äta.

Eleverna fick ta ställning till fem påståenden som mer hade med den fysiska miljön att göra. Två påståenden handlade om hur ofta eleverna tyckte att det var rent och fräscht i skolrestaurangen och det andra om hur ofta de tyckte att det luktade gott, se diagram 75 och 76.

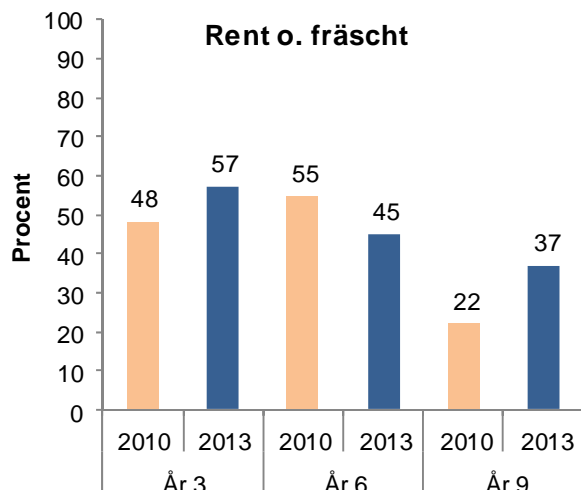

Diagram 75. Elever som ofta tyckte att det var rent och fräscht i skolrestaurangen. Procent.

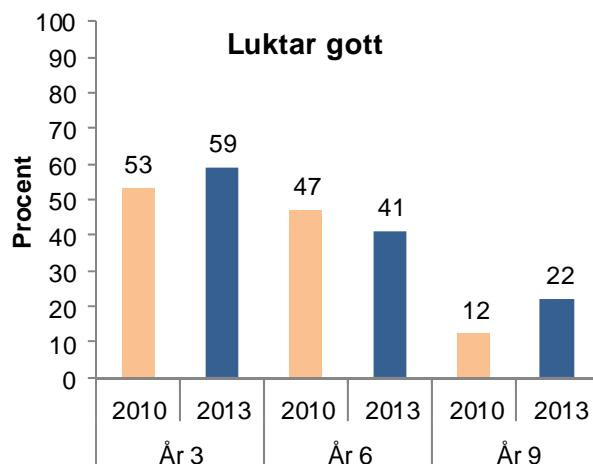

Diagram 76. Elever som ofta tyckte att det luktade gott. Procent.

Det var färre elever i år 6 och fler i år 9 som tyckte att det var *rent och fräscht* jämfört med år 2010. Alla skillnader är signifikanta. Drygt hälften av eleverna i år 3, knappt hälften av eleverna i år 6 och drygt en tredjedel av eleverna i år 9 tyckte år 2013 att det ofta var rent och fräscht.

Drygt hälften av eleverna i år 3, knappt hälften i år 6 och en femtedel av eleverna i år 9 tyckte att det ofta *luktade gott*. Den enda signifikanta skillnaden var för år 9 där fler tyckte att det luktade år 2013 jämfört med år 2010. Det var signifikant färre flickor än pojkar som tyckte att det ofta luktade gott i skolrestaurangen.

Tre påståenden handlade om hur ofta eleverna tyckte att det var trångt i skolrestaurangen, hur ofta de tyckte att det var bullrigt och hur ofta de tyckte att det var trivsamt, se diagram 77, 78 och 79.

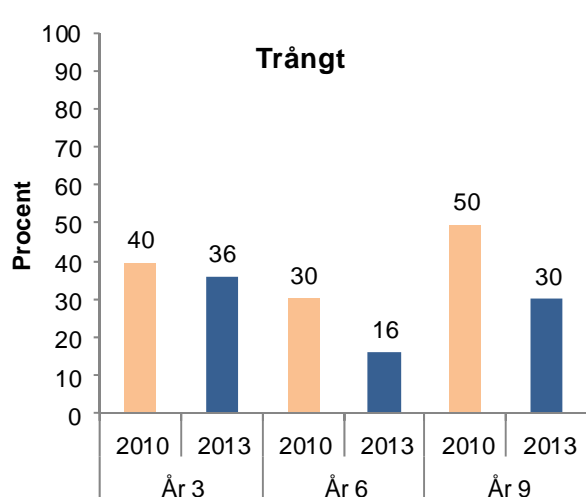

Diagram 77. Elever som ofta tyckte att det var trångt i skolrestaurangen. Procent.

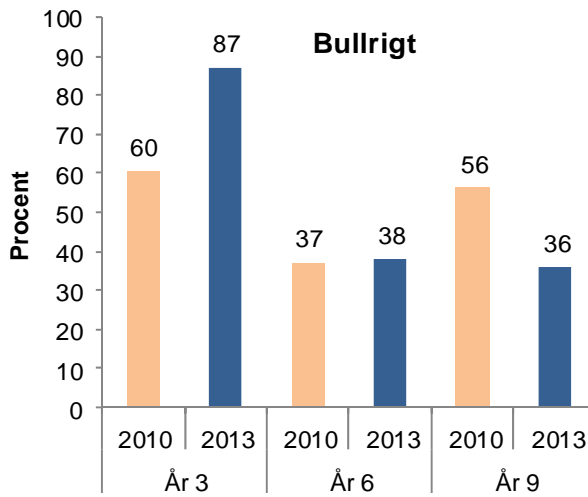

Diagram 78. Elever som ofta tyckte att det var bullrigt. Procent.

Diagram 77 visar att allt färre elever tycker att det är *trångt* i skolrestaurangen. För både år 6 och år 9 är minskningen signifikant jämfört med år 2010. I år 3 och 9 tyckte en tredjedel och i år 6 tyckte knappt en femtedel att det var trångt.

När det gäller *bullret* är det markant fler i år 3 som ofta tyckte att det var bullrigt jämfört med förra undersökningstillfället. För år 6 har inga förändringar skett och för år 9 har en betydande minskning skett, se diagram 78. Nästan alla elever i år 3 (87 %) tyckte att det var bullrigt samt en tredjedel av eleverna i år 6 och 9 tyckte det.

Diagram 79 visar att flertalet elever tyckte att det ofta var *trivsamt* i skolrestaurangen. Bland eleverna i år 3 hade en signifikant minskning skett jämfört med år 2010. Bland eleverna i år 9 hade en signifikant ökning skett och för eleverna i år 6 hade inga större förändringar skett. Drygt hälften av eleverna i år 3, tre fjärdedelar av eleverna i år 6 och nästan hälften av eleverna i år 9 tyckte att det ofta var trivsamt i skolrestaurangen.

För både elever i år 3 och 6 finns det ett signifikant samband mellan trivsel och buller. Ju mer buller desto mindre trivsel. Detta samband fanns inte vid förra undersökningstillfället.

En annan betydelsefull del i upplevelsen av skolrestaurangerna är *måltidspersonalens bemötande*. Eleverna fick frågan om hur nöjda de var med skolmåltidspersonalens bemötande och de hade fem

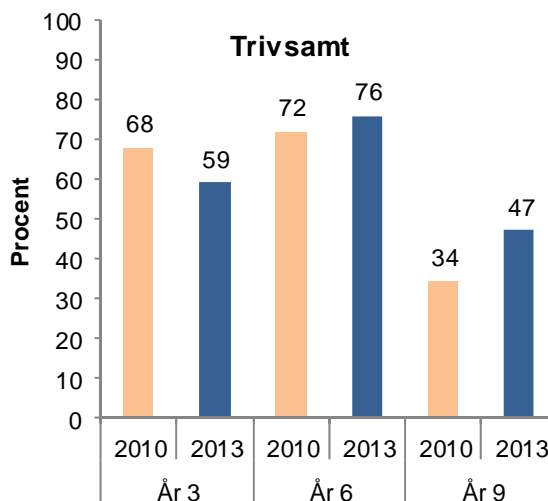

Diagram 79. Elever som ofta tyckte att det var trivsamt i skolrestaurangen. Procent.

svarsalternativ att välja mellan: ”Mycket nöjd”, ”Nöjd”, ”Varken nöjd eller missnöjd”, ”Missnöjd” och ”Mycket missnöjd”, se diagram 80.

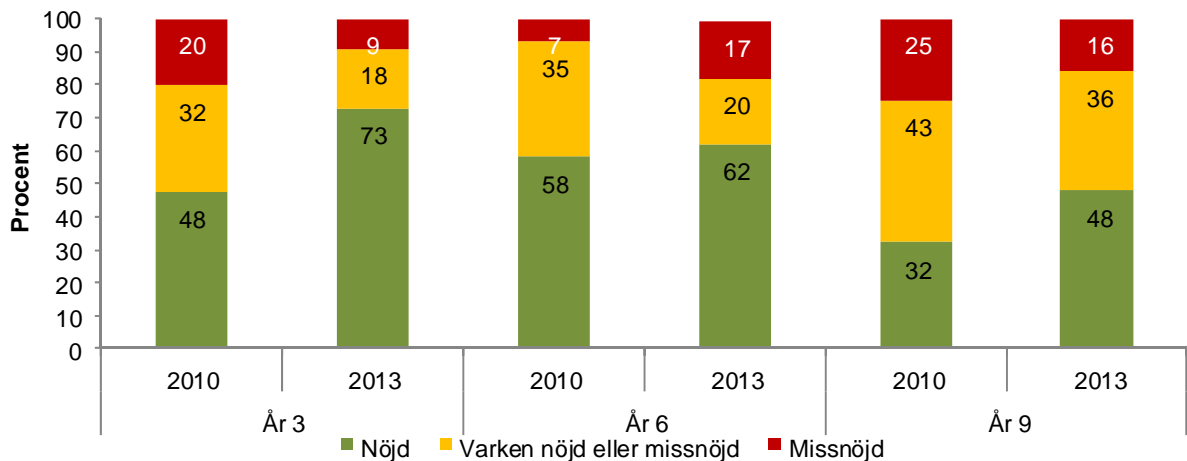

Diagram 80. Hur nöjda eleverna var med personalens bemötande. Procent.

Överlag har andelen eleverna som var nöjda med skolmåltidspersonalens bemötande ökat signifikant från 2010 till 2013. Allra störst är ökningen i år 3, medan ökningen i år 6 inte är signifikant. År 2013 fanns störst andel nöjda gäster bland eleverna i år 3. Minst andel nöjda elever fanns i år 9. Andelen missnöjda elever är förhållandevis liten oavsett årskurs, förutom i år 6 där en fjärdedel var missnöjda. Det fanns inga större skillnader mellan könen. Tre fjärdedelar av eleverna i år 3, två tredjedelar av eleverna i år 6 och hälften av eleverna i år 9 var nöjda med skolmåltidspersonalens bemötande.

Eleverna i år 6 kunde påverka mest

Med tanke på hur många år som eleverna går i skolan och äter skolmaten är det betydelsefullt att eleverna upplever att de kan påverka skolmåltiden, både mat och miljö.

Eleverna fick svara om de kunde påverka ”Mycket”, ”Ganska mycket”, ”Varken mycket eller lite”, ”Ganska lite” eller ”Lite”, se diagram 81.

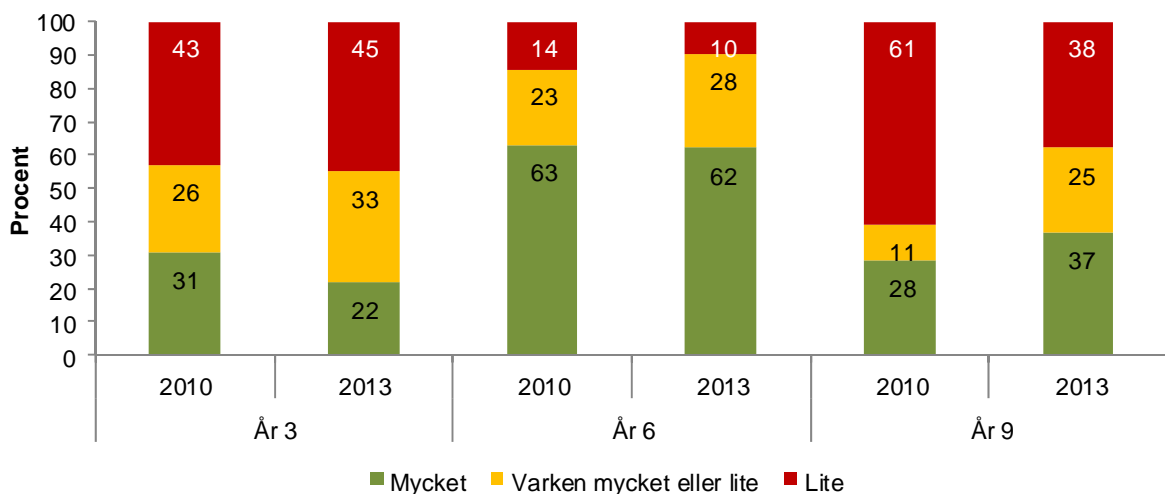

Diagram 81. Hur mycket eleverna kunde påverka skolmåltiden. Procent.

Knappt en fjärdedel av eleverna i år 3, två tredjedelar av eleverna i år 6 och drygt en tredjedel i år 9 tyckte att de kunde påverka skolmältiden mycket. I år 3 hade andelen som tyckte att de mycket kunde påverka skolmältiden minskat, i år 6 var det oförändrat och i år 9 hade andelen ökat. Dessa skillnader är signifikanta.

Eleverna i år 3 och 6 hade bäst helhetsintryck av skolmältiden

Fem frågor har valts ut för att spegla elevernas helhetsuppfattning om skolmältiden. Det var frågorna om hur ofta eleverna tyckte att skolmaten smakade bra, hur nöjda de var med salladsbuffén, med måltidspersonalens bemötande, vad eleverna tyckte om miljön i skolrestaurangen samt hur mycket eleverna kunde påverka skolmältiden.

Det bör dock poängteras att på en del av frågorna kunde eleverna svara "Mycket nöjd", "Nöjd", "Varken nöjd eller missnöjd", "Missnöjd" och "Mycket missnöjd". På andra frågor kunde de svara "Alltid", "3–4 gånger i veckan", "1–2 gånger i veckan" eller "Aldrig". Dessa svar har till viss del olika betydelse. De förstnämnda svarsalternativen kan sägas spegla kvalitet och de sistnämnda speglar omfattning.

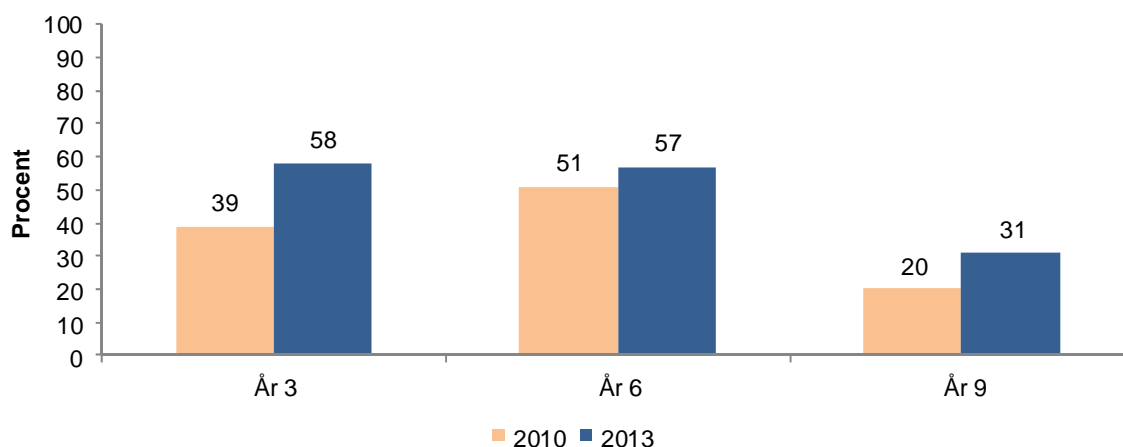

Diagram 82. Elever som hade ett bra helhetsintryck av skolmältiden. Procent.

Överlag har andelen elever som hade ett bra helhetsintryck av skolmältiden ökat. För år 3 och 9 var ökningen signifikant sedan förra undersökningstillfället. Drygt hälften av eleverna i år 3 (58 %) och år 6 (57 %) hade ett bra helhetsintryck, medan en tredjedel (31 %) av eleverna i år 9 hade ett gott helhetsintryck av skolmältiden. Det fanns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan könen.

Eleverna äter oftare frukt och dricker oftare läsk

Hur ser skolelevernas matvanor ut för övrigt? Äter de frukost varje dag och hur ofta äter de godis? Eleverna fick svara på fem frågor om sina matvanor under en vanlig vecka. De kunde välja mellan alternativen: "Varje dag", "5–6 dagar", "3–4 dagar", "1–2 dagar" eller "Sällan/Aldrig".

För överskådlighetens skull redovisas inte hur många som angett varje svarsalternativ, utan istället hur många som svarat att de åt frukost, lagad mat hemma och frukt varje dag samt hur många som drack läsk och åt godis 2 dagar i veckan eller mindre.

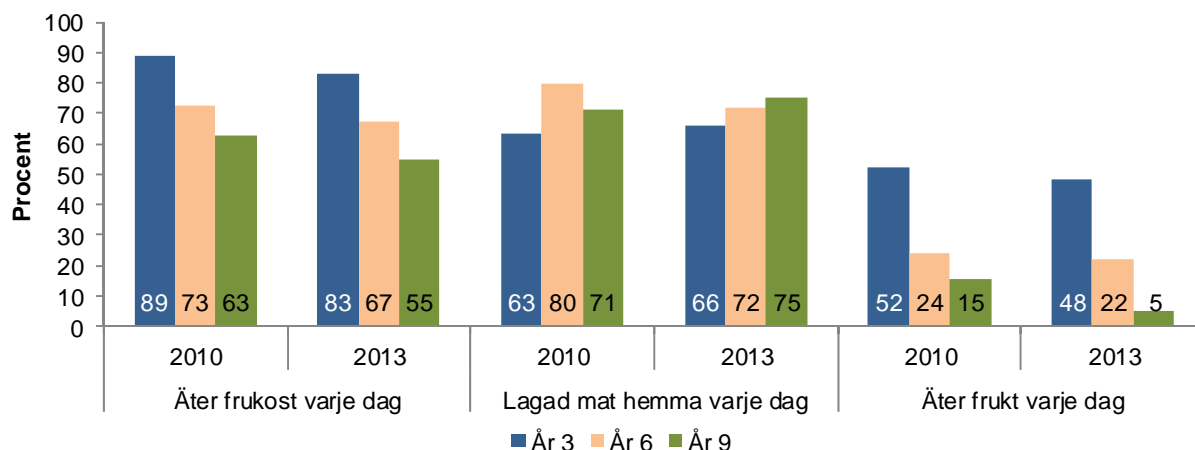

Diagram 83. Elever som åt frukost, lagad mat hemma och frukt varje dag. Procent.

Elevernas *frukostvanor* är i stort sett oförändrade jämfört med år 2010. De minskningar som finns är inte signifikanta. För båda undersökningstillfällena gäller att andelen elever som åt frukost minskade med åldern. Fyra femtedelar av eleverna i år 3, två tredjedelar av eleverna i år 6 och drygt hälften av eleverna i år 9 åt frukost varje dag.

Andelen elever som åt *lagad mat hemma* varje dag visade inga markanta skillnader jämfört med år 2010. Två tredjedelar av eleverna i år 3 och ungefär tre fjärdedelar av eleverna i år 6 och 9 åt lagad mat hemma varje dag.

När det gäller *fruktätandet* har det för eleverna i år 9 skett en stor minskning. Skillnaden är signifikant. Hälften av eleverna i år 3, en fjärdedel av eleverna i år 6 och nästan inga av eleverna i år 9 åt frukt varje dag.

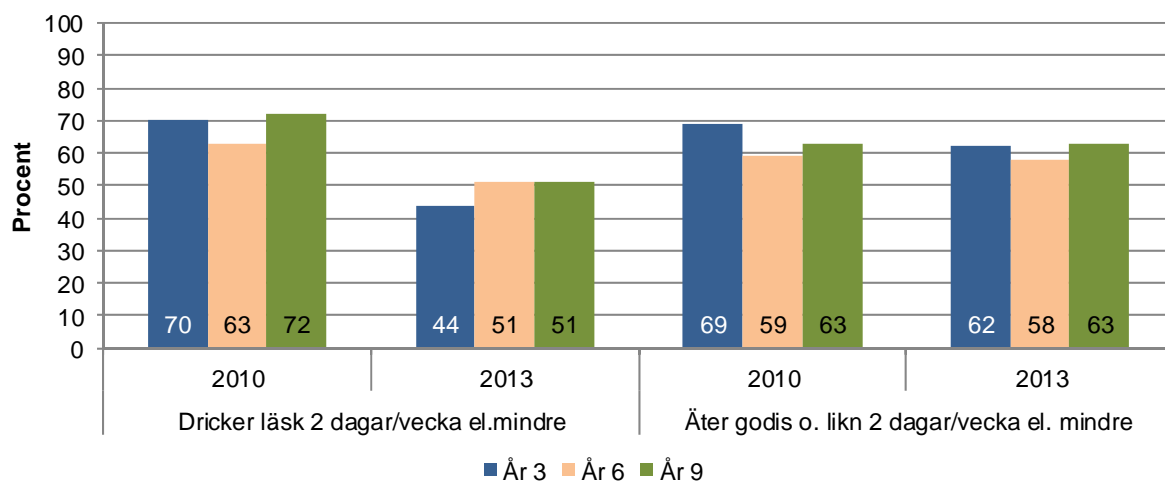

Diagram 84. Elever som drack läsk och åt godis 2 dagar i veckan eller mindre. Procent.

Andelen elever som drack *läsk* två dagar i veckan eller mindre har minskat signifikant sedan år 2010. Det innebär att fler, ungefär hälften av eleverna, drack läsk oftare än två dagar i veckan.

Andelen elever som åt *godis, chips, kakor och liknande* två dagar i veckan eller mindre var ganska konstant och inga skillnader är signifikanta. Drygt en tredjedel av eleverna åt godis med mera oftare än två gånger i veckan.

